

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΤΟ ΘΕΣΜΟ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΠΙΚΛΗΣΕΩΣ

Η αστική δίκη διεξάγεται κατά βάση μεταξύ δύο προσώπων, τα οποία ευρίσκονται σε θέση αντιδικίας. Με την άσκηση της αγωγής, αρχίζει να εκδηλώνεται μία σειρά αλληλένδετων διαδικαστικών πράξεων, οι οποίες τείνουν στην επίτευξη του σκοπού της δίκης, δηλαδή στην έκδοση της δικαστικής αποφάσεως, με την οποία η Πολιτεία, διά των συντεταγμένων οργάνων της (των δικαστηρίων), δίδει αυθεντική απάντηση στο εκκρεμές αίτημα της δικαστικής προστασίας.

Κατά τη διάρκεια εξ άλλου της δίκης, οι διάδικοι έχουν δικαιώματα και υποχρεώσεις, τα οποία δημιουργούνται από μόνο το γεγονός της υποβολής της αιτήσεως περί παροχής εννόμου προστασίας. Συνεπώς, η αστική δίκη παρουσιάζει μία ενότητα, αποτελεί άρα έννομη σχέση¹.

Περαιτέρω, η έννομη σχέση της δίκης είναι σχέση τριγωνική, ενόψει του ότι συνδέσει το δικαστήριο με τους διαδίκους. Σε περιπτώσεις όμως, κατά τις οποίες το διατακτικό της αποφάσεως που θα εκδοθεί πλήττει έννομες καταστάσεις, έννομα αγαθά τρίτων, οι τελευταίοι θα πρέπει να δικαιούνται να επηρεάσουν τη δικαστική κρίση. Η δυνατότητα του επηρεασμού αυτού συντελείται με την άσκηση παρεμβάσεως (κυρίας ή πρόσθετης), δυνάμει της οποίας δίδεται στον παρεμβαίνοντα η έννομη δυνατότητα να καταστεί διάδικος σε εκκρεμή μεταξύ άλλων δίκη, προκειμένου να αποκτήσουν το δικαίωμα να εκθέσουν στο δικαστήριο τις απόψεις τους επί του αντικειμένου της δίκης αυτής². Εξ άλλου, οι τρίτοι δικαιούνται προσβάλουν απόφαση η οποία επιφέρει βλάβη ή διακινδύνευση των εννόμων αγαθών τους³ σχετικώς, παρέχεται το ένδικο μέσο της τριτανακοπής³. Πέραν τούτου, οι τρίτοι δικαιούνται να ασκήσουν ανακοπή κατά διαδικαστικής πράξης της αναγκαστικής εκτελέσεως, σε περίπτωση κατά την οποία με την προσβαλλομένη ακυρωτικώς διαδικαστική πράξη προσβάλλεται δικαίωμα που έχουν επί του αντικειμένου της εκτελέσεως⁴.

Παρατηρούμε, ότι η δικαστική προστασία του τρίτου, καλύπτει ολόκληρη τη διαδρομή του δικαστικού αγώνα : 1) Μέχρι την τελεσιδικία της απητησεως, ο τρίτος δικαιούται να ασκήσει παρέμβαση² 2) μετά την τελεσιδικία και μέχρι την έναρξη της αναγκαστικής εκτελέσεως, παρέχεται στον τρίτο το ένδικο βοήθημα της τριτανακοπής και 3) μετά την έναρξη της αναγκαστικής εκτελέσεως, ο τρίτος

¹ **Μπέης**, ΕρμΚΠολΔικ, Εισαγωγή, § 10, σελ. 80 επ. **Ο ίδιος**, Μαθήματα πολιτικής δικονομίας, Θεμελιακές έννοιες, (έκδ. 1984), § 3.1.3., σελ. 113 επ. **Ο ίδιος** Εισαγωγή στη δικονομική σκέψη³, § 8 σελ. 147 επ. **Ράμμος**, Στοιχεία ελληνικής πολιτικής δικονομίας τ. Ι (έκδ. 1961), § 29 σελ. 64 επ. **Baumgartel**, Οι τυπικές έννομες συνέπειες των διαδικαστικών πράξεων, (παρουσίαση : Κ. Μπέης), Δ. 26 § 1 σελ. 337.

² ΚΠολΔικ 79 επ.

³ ΚΠολΔικ 586 επ.

⁴ ΚΠολΔικ 936.

δικαιούται να ασκήσει διεκδικητική τριτανακοπή⁵. Πρόκειται για περιπτώσεις κατά τις οποίες τρίτος επεμβαίνει στην έννομη σχέση δίκης μεταξύ άλλων, προκειμένου να προστατεύσει έννομα συμφέροντά του. Η επέμβασή του αυτή είναι οικειοθελής, μη εξαναγκαστική.

Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις, κατά τις οποίες η ανάγκη συμμετοχής τρίτου στη δίκη εκπορεύεται αποκλειστικώς από τα έννομα συμφέροντα διαδίκου. Στις περιπτώσεις αυτές, ο τελευταίος έχει έννομο συμφέρον να δεσμεύσει τον τρίτο από τα αποτελέσματα της αποφάσεως που θα εκδοθεί στην εκκρεμεί δίκη⁶. Οπότε, θα πρέπει να έχει την έννομη δυνατότητα να εξαναγκάσει τον τρίτο να προσέλθει στη δίκη, ασκώντας παρέμβαση⁷ διότι άλλως ο τρίτος θα κινδυνεύει να δεσμεύεται από το αποτέλεσμα μίας δίκης, στην οποία δεν έχει παντάπασιν ακουσθεί. Το ένδικο βοήθημα, το οποίο παρέχεται στον διάδικο, προκειμένου να καλέσει στη δίκη τρίτον, με δραστικές έννομες συνέπειες για τον τελευταίο, είναι η προσεπίκληση, η οποία θεσπίζεται με τις διατάξεις των άρθρων 56-90 του ΚΠολΔικ.

Ειδικότερα, με τις διατάξεις των άρθρων 86, 87 και 88 του ΚΠολΔικ προβλέπεται η δυνατότητα προσεπικλήσεως μόνον 1) των αναγκαίων ομοδίκων, 2) του αληθούς κυρίως ή νομέως και 3) των δικονομικών εγγυητών. Με την προσεπίκληση των αναγκαίων ομοδίκων των διαδίκων, εξαναγκάζονται οι τελευταίοι να συμμετάσχουν στη δίκη, σε περίπτωση κατά την οποία δεν συνέπραξαν εξ υπαρχής, ως συνενάγοντες ή ως συνεναγόμενοι, προκειμένου να διευκολυνθεί η πραγματοποίηση του σκοπού της αναγκαστικής ομοδικίας, δηλαδή η ομοιόμορφη (και ει δυνατόν, ταυτόχρονη) έννομη προστασία υπέρ ή κατά των αναγκαίων ομοδίκων⁷ με την προσεπίκληση του αληθούς κυρίου ή νομέως, σκοπεύεται να διευκολυνθεί η διεξαγωγή της δίκης μεταξύ εκείνων, οι οποίοι είναι πράγματι τα υποκείμενα της επίδικης έννομης σχέσης⁸ με την προσεπίκληση, τέλος, του δικονομικού εγγυητή, σκοπεύεται να διευκολυνθεί η υποκατάσταση του προσεπικαλούντος από τον προσεπικαλούμενο⁹.

Σε όλες τις προδιαληφθείσες περιπτώσεις, από την έκβαση της κύριας δίκης επηρεάζονται και έννομα συμφέροντα τρίτων : των αναγκαίων ομοδίκων, του αληθούς κυρίου ή νομέως, των δικονομικών εγγυητών. Οπότε, η προσεπίκληση, με τα έννομα αποτελέσματά της, αποτρέπει μία ενδεχόμενη νέα δίκη μεταξύ αφενός των αρχικών διαδίκων κι αφετέρου των προσεπικαλουμένων,

⁵ **Σταματόπουλος**, Η δικαστική προστασία του τρίτου στην αναγκαστική εκτέλεση, (έκδ. 1994), § 12 II 1 σελ. 325. Για την τριτανακοπή, βλ. **Πανταζόπουλο**, Η τριτανακοπή κατά τον ΚΠολΔικ, (έκδ. 1989), **Μπέη**, Μαθήματα ΠολΔικ, Θεμελιακές έννοιες, § 10.2, σελ 320 επ.

⁶ **Φαλτσή**, Η πολιτική δίκη σε κίνηση, τ. ΙΙα, (έκδ. 1985), § 268 σελ. 21. **Κεραμείς**, Αστικό δικονομικό δίκαιο, Γενικό μέρος, (έκδ. 1986), § 106 σελ. 273/274. **Ράμμος**, Στοιχεία, Ι § 94 σελ. 216/217. **Μπέης**, Μαθήματα ΠολΔικ, Θεμελιακές έννοιες, § 2.3.3.5., σελ. 93.

⁷ **Μπέης**, ΕρμΚΠολΔικ, υπό το άρθρο 86 § II σελ. 459.

⁸ **Μπέης**, ΕρμΚΠολΔικ, υπό το άρθρο 87 § II σελ. 460.

⁹ **Μπέης**, ΕρμΚΠολΔικ, υπό το άρθρο 88 § II σελ. 461.

με αποτέλεσμα να αποφεύγονται πιθανές αντιφατικές αποφάσεις για την ίδια έννομη σχέση, ήτοι για την ίδια διαφιλονικούμενη αξίωση. Όστε, εκτός από ουσιαστικούς, και δικαιιοπολιτικοί λόγοι συνηγορούν υπέρ του θεσμού της προσεπικλήσεως¹⁰.

Νομική φύση της προσεπικλήσεως του δικονομικού εγγυητή. Κρατεί πολυφωνία στο ζήτημα τούτο¹¹.

¹⁰ **Φαλτσή**, Η πολιτική δίκη σε κίνηση, τ. ΙΙα΄, § 268 σελ. 121. **Ράμμος**, Στοιχεία Ι (έκδ. 1961), § 94 σελ. 216/217. **Οικονομόπουλος**, ΠολΔικ, τ. α΄ σελ. 224 επ. ΠΠρΠειρ 460/1985 Αρμ. 1985/750.

¹¹ **(Α΄ γνώμη)** Η προσεπικλήση του δικονομικού εγγυητή είναι σύνθετη διαδικαστική πράξη, η οποία περιλαμβάνει όχι μόνον πρόσκληση να συμμετάσχει ο δικονομικός εγγυητής στην εκκρεμούσα δίκη, αλλά και συγκεκαλυμμένη αίτηση παροχής έννομης προστασίας, με αναγνώριση της εγγυητικής ευθύνης του προσεπικαλουμένου, η οποία αποτελεί και την προϋπόθεση προς άσκηση της προσεπικλήσεως (βλ. **Μητσόπουλο**, Η θέσις του δικονομικού εγγυητού κατά τα άρθρα 247 και 277 ΚΠολΔικ, Δ. 5 § IV σελ. 640/641. **Τον ίδιο**, Το πρόβλημα του επιτρεπτού ή μη της υπό του δικαστηρίου προσκλήσεως τρίτου εις την κατ' έφεσιν δίκην, Δ. 22 § III 8 β΄ σελ. 426. **Κονδύλη**, Το δεδικασμένον κατά τον ΚΠολΔικ, (α΄ έκδοση), σελ. 304 και υποσημ. αριθ. 27/28. **Φαλτσή**, Η πολιτική δίκη σε κίνηση, τ. Ια΄ § 269,275. Πρβλ. και **Σταματόπουλο**, Δ. 19/760),

(Β΄ γνώμη) Με την προσεπικλήση του δικονομικού εγγυητή διευρύνονται τα υποκειμενικά όρια της δίκης, μόνον μεταξύ του προσεπικαλούντος αφενός και του προσεπικαλουμένου, αφετέρου. Για να καταστεί ο προσεπικαλούμενος διάδικος και απέναντι στον αντίδικο του προσεπικαλούντος, απαιτείται να ασκήσει παρέμβαση (βλ. **Κεραμέα**, Αστικό δικονομικό δίκαιο, Γενικό μέρος, (έκδ. 1986), § 107 σελ. 267/277. **Πατεράκη**, Προβλήματα ομοδικίας στην κατ' έφεση δίκη, ΝοΒ 37 ΣΕΛ. 545 επ. και ιδίως σελ. 554. **Πίψου**, Ζητήματα από τη διακοπή της παραγραφής με την άσκηση αγωγής ή την επιχείρηση άλλων, εισαγωγικών δίκης, διαδικαστικών πράξεων, Αρμ. 46/1992 § 4.3., σελ. 323. ΑΠ 1315/1993 Ελλ-Δνη 35/1593. ΑΠ 1961/1986 Ελλ-Δνη 1988/282),

(Γ΄ γνώμη) Η προσεπικλήση του δικονομικού εγγυητή είναι ένα είδος αναγνωριστικής αγωγής, περί του εάν υφίσταται ή όχι η εγγυητική ευθύνη του προσεπικαλουμένου. Ο προσεπικληθείς εξακολουθεί να παραμένει τρίτος ως προς την κύρια δίκη. Δικαιούται να ασκήσει παρέμβαση, εάν δε αδρανήσει, τότε δεσμεύεται από το δεδικασμένο της αποφάσεως (βλ. **Καργάδο**, Αι σχέσεις της ανακοινώσεως προς την προσεπικλήσιν, (έκδ. 1973), σελ. 89 επ.),

(Δ΄ γνώμη) Η προσεπικλήση του δικονομικού εγγυητή είναι γνωστοποίηση σε τρίτον, από διάδικο εκκρεμούς δίκης, ότι εκκρεμεί η δίκη αυτή και πρόσκλησή του να συμμετάσχει σε αυτήν. Η προσεπικλήση έχει τα αποτελέσματα της ασκήσεως της αγωγής, μόνον όταν συνασκέται και παρεμπίπτουσα αγωγή αποζημιώσεως του προσεπικαλούντος κατά τους προσεπικαλουμένου. Μόνη η άσκηση της προσεπικλήσεως, χωρίς ένωση και της ως άνω αποζημιωτικής αγωγής, δεν προσδίδει στον προσεπικαλούμενο την ιδιότητα του διαδίκου, παρά μόνον μίας ιδιότυπης, προπαρασκευαστικής μορφής, διαδίκου (βλ. **Ράμμο**, Εγχειρίδιον αστικού δικονομικού δικαίου, τ. Ι § 131 Β, σελ. 307, § 132 Β γγ΄ και Ε, σελ. 311/312. **Καλαβρό/Κλουκίνα/Σταματόπουλο**, Εφαρμογές ΠολΔ, (έκδ. 1989), σελ. 75) και

(Ε΄ γνώμη) Η προσεπικλήση του δικονομικού εγγυητή υποστηρίζει ότι η προσεπικλήση του δικονομικού εγγυητή 1) διευρύνει τα υποκειμενικά όρια της δίκης επί εκκρεμούς αγωγής μεταξύ άλλων, ανεξάρτητα από το εάν ο προσεπικαλούμενος θα ασκήσει ή όχι παρέμβαση, 2) περιέχει, ως συστατικό στοιχείο της, αναγνωριστικό ή καταψηφιστικό αίτημα αποζημιώσεως κατά του προσεπικαλουμένου και 3) δημιουργεί δέσμευση του προσεπικαλουμένου από το δεδικασμένο της αποφάσεως επί της αγωγής του προσεπικαλούντος (βλ. **Πανταζόπουλο**, ανωτ., σελ. 106 επ. **Φαλτσή**, Η πολιτική δίκη σε κίνηση, τ. ΙΙα΄ (έκδ. 1985) § 282 σελ. 140/141. **Την ίδια**, Η αυτοτελής πρόσθετος παρέμβασις Τιμτομ Καραβά = Η δικονομική έννομη τάξη, § 6 δ, σελ. 73/74).

Κατά τη δική μας γνώμη : Οι περιπτώσεις της προσεπικλήσεως προβλέπονται στο νόμο περιοριστικώς (numero clauso)¹². Τούτο πρέπει να ερμηνευθεί πως έχει την έννοια ότι – κατ’ αντίθεση προς την ανακοίνωση της δίκης – ότι οι συνέπειες της προσεπικλήσεως είναι δραστικές προς τον προσεπικαλούμενο : ένα λυσιτελές δικονομικό σύστημα στο πεδίο της προσεπικλήσεως θα πρέπει να ορίζει ότι ο προσεπικαλούμενος δεσμεύεται από το δεδικασμένο της αποφάσεως επί της εκκρεμούς (κυρίας) δίκης, είτε ασκήσει παρέμβαση είτε δεν ασκήσει. Χαρακτηριστικό είναι το ότι και στις τρεις περιπτώσεις της προσεπικλήσεως που προβλέπει ο ΚΠολΔικ, διεξάγεται δίκη, στην οποία κρίνονται ευθέως δικαιώματα τρίτου, μη διαδίκου, άμεσα συνυφασμένα με την ένδικη διαφορά των διαδίκων. Αναπόδραστη συνεπώς ανακύπτει η ανάγκη να υπάρξει ενιαία κρίση επί της διαφοράς, τόσο ως προς τους διαδίκους, όσο και ως προς τον τρίτο (αναγκαίο ομόδικο, αληθή κύριο ή νομέα, δικονομικό εγγυητή)¹³. Δραστικά μέσα, προκειμένου να επιτευχθεί το ανωτέρω αποτέλεσμα είναι 1) η έννομη δυνατότητα προσκλήσεως τρίτου να συμμετάσχει στην εκκρεμή δίκη και 2) η δέσμευση του προσεπικαλουμένου από το δεδικασμένο της αποφάσεως επί της κύριας δίκης. Η δέσμευση αυτή θα προκληθεί με το να συμμετέχει αυτοδικαίως ο προσεπικαλούμενος στην έννομη σχέση της δίκης, ώστε να διευρύνονται αυτοδικαίως τα υποκειμενικά όρια αυτής, κατά τρόπο εκφεύγοντα από τη βούλησή του και η σχέση αυτή να μετατρέπεται αυτοδικαίως σε τριμερή. Υπό τα δεδομένα αυτά, το αυτοδίκαιο της υποκειμενικής διευρύνσεως της έννομης σχέσης της δίκης με την προσεπικλήση, ακτινοβολείται ακριβώς από τη δικαιοπολιτική ανάγκη να υπάρξει ενιαία κρίση επί της διαφοράς των διαδίκων και του προσεπικαλουμένου τρίτου : ένα λογικό δικονομικό σύστημα δεν πρέπει να αφήνει στον τρίτο περιθώρια να αναστατώσει τη δικαιοική τάξη. Πράγμα που αναμφισβητήτως σημαίνει ότι ο τρίτος δεν πρέπει να έχει τη δυνατότητα να υπονομεύσει την έννομη τάξη μη ασκώντας παρέμβαση και συνεπώς εμποδίζοντας την ενιαία κρίση και επί της κυρίας διαφοράς και επί της προσεπικλήσεως. Και πράγματι, ο νόμος, υπείκων στην εν λόγω αδήριτη ανάγκη, ορίζει ότι η άσκηση της προσεπικλήσεως έχει τα αποτελέσματα της αγωγής¹⁴.

¹² **Κεραμεύς**, ανωτ., § 106 σελ. 274. **Μπέης**, ΕρμΚΠολΔικ, υπό το άρθρο 86 ΙΙΙ 1 σελ. 459. ΕφΑθ 3464/1975 ΝοΒ 1975/956. Βλ. και Διάγραμμα Σακκέτα επί του Σχεδίου ΠολΔ, 1940, σελ. 88.

¹³ **Φαλτσή**, ανωτ., § 268 σελ. 121. **Ράμμος**, Στοιχεία, τ. Ι § 94 ΙΙ Α σελ. 216/217. Βλ. και **Μπέη**, ΕρμΚΠολΔικ, υπό το άρθρο 86 ΙΙ σελ. 459, υπό το άρθρο 87 ΙΙ σελ. 460 και υπό το άρθρο 88 ΙΙ σελ. 461.

¹⁴ ΚΠολΔικ 89 εδάφ. β’.